

Catechismus voor roomsch katholieke kinderen, of opleiding tot de eerste H. communie

<https://hdl.handle.net/1874/237142>

226

mm 14031

Vak 33

33 No. 226
CATECHISMUS

VOOR

ROOMSCH KATHOLIEKE

KINDEREN.

OF

OPLEIDING

TOT DE

EERSTE H. COMMUNIE.

St. Michiels-Gestel,

TER BOEKDRUKKERIJ VAN HET BISDOM VAN 'SHERTOGEN-
BOSCH IN HET INSTITUUT VOOR DOOFSTOMMEN.

CATECHISMUS
OF
OPLEIDING
TOT DE
EERSTE HEILIGE COMMUNIE.

I. LES.

Wat is God?

Schepper, Heer en Regeerder van hemel en van aarde, de fontein van onze zaligheid en ons opperste goed.

Waarom wordt God Schepper genoemd?

Omdat Hij alles geschapen heeft.

Wat is dat gezegd: God heeft alles geschapen?

Dat Hij alles van niet gemaakt heeft.

Hoe kon God alles van niet maken?

Omdat God almachtig is.

Waarin heeft God zijne almogendheid het meest getoond?

In het scheppen of van niet te maken hemel en aarde en al, wat er in is.

Waarom wordt God Heer genoemd?

Omdat Hem alles toebehoort.

Waarom wordt God Regeerder genoemd?

Omdat Hij alles regeert en bestuurt,
zoo dat er zonder den wil of de toelating van God niets geschiedt.

Waarom wordt God de fontein onzer zaligheid genoemd?

Omdat wij alles, wat ons ter zaligheid kan dienen, van God moeten verwachten.

Waarom wordt God ons opperste goed genoemd?

Omdat wij in God alleen waarlijk gelukkig en zalig kunnen zijn.

Wat moeten wij van God nog bijzonder gelooven?

Dat Hij looner van het goed en straf-fer van het kwaad is.

Waarmede zal God het goed loonen?

Met den hemel.

Waarmede zal God het kwaad straffen?

Met de hel.

Waar is God?

In den hemel, op de aarde en op alle plaatsen.

Hoe is God op alle plaatsen?

Met zijn wezen, met zijne kennis en met zijne goddelijke almogendheid.

Kunnen wij dan God niet zien?

Neen, omdat Hij een enkele geest is,
die geen ligchaam heeft.

Kan God ons zien?

Ja.

*Weet God het ook, als wij in het heime-
lijk iets doen of bij ons zelve denken?*

Ja, God weet, ziet en kent alles, ook
het binnenste van ons hart.

II. LES.

Hoeveel Goden zijn er?

Er is maar één God.

En hoeveel Goddelijke Personen zijn er?

Drie: de Vader, de Zoon en de H. Geest.

Is de Vader God?

Ja, de Vader is God.

Is de Zoon God?

Ja, de Zoon is God.

Is de H. Geest God?

Ja, de H. Geest is ook God.

Zijn er dan geen drie Goden?

Neen, er zijn drie Personen, nogtans
maar één God.

*Hoe kunnen drie Personen maar één
God zijn?*

Omdat zij alle drie maar één en hetzelfde
goddelijk wezen en maar ééne en

dezelfde goddelijke natuur hebben.

Als zij alle drie maar één en hetzelfde goddelijk wezen en maar ééne en dezelfde goddelijke natuur hebben, waarin verschillen zij dan van elkander?

Dat de eene Goddelijke Persoon van den anderen voortkomt.

Van wien komt God de Vader voort?

God de Vader komt van geen en anderen Persoon voort.

Van wien komt God de Zoon voort?

Van God den Vader alleen.

Van wien komt God de H. Geest voort?

Van God den Vader en van God den Zoon te zamen.

Van hoe lang komt God de Zoon van God den Vader voort?

Van der eeuwigheid.

En van hoe lang komt God de H. Geest van God den Vader en van God den Zoon voort?

Ook van der eeuwigheid.

Wie is dan de oudste van de drie?

Zij zijn alle drie even oud.

Hoe kan dat zijn?

Omdat zij alle drie van der eeuwigheid zijn.

En wie is de wijsste en de magtigste van de drie?

Zij zijn alle drie even wijs en even magtig.

Hoe kan dat zijn?

Omdat Zij alle drie hetzelfde goddelijk wezen en dezelfde goddelijke natuur hebben.

Wat is de H. Drievuldigheid?

God de Vader, God de Zoon en God de H. Geest, drie Personen, nogtans één God.

Wie is de eerste Persoon van de H. Drievuldigheid?

God de Vader.

Waarom is God de Vader de eerste Persoon?

Omdat Hij het begin en de oorsprong van de twee andere Personen is.

Wie is de tweede Persoon van de H. Drievuldigheid?

God de Zoon.

Waarom is God de Zoon de tweede Persoon van de H. Drievuldigheid?

Omdat Hij van den Vader voortkomt, en met den Vader den H. Geest voortbrengt.

Wie is de derde Persoon van de H. Drievuldigheid?

God de H. Geest.

Waarom is God de H. Geest de derde Persoon van de H. Drievuldigheid?

Omdat Hij voortkomt van God den Vader en van God den Zoon te zamen.

De eerste, tweede, derde: beteekent dit niet, dat de eene meerder of minder is dan de anderen?

Neen, dit beteekent alleen, dat de eene Persoon van den anderen voortkomt.

III. LES.

Hoeverlei redelijke schepselen heeft God geschapen?

Tweederlei: Engelen en menschen.

Wat zijn de Engelen?

Geschapene geesten zonder ligchaam.

Waar zijn de Engelen gemaakt en waarvan?

De Engelen heeft God van niet gemaakt in den Hemel.

Zijn alle Engelen in den Hemel gebleven?

Neen, de ongehoorzame en hoovaardige zijn er uit gedreven in den afgrond van de Hel.

Hoe worden die nu genoemd?

Duivels, afgevallene engelen, booze geesten.

Zijn alle Engelen aan God ongehoorzaam geweest?

Neen.

Die aan God gehoorzaam zijn gebleven, hoe worden die nu genoemd?

Engelen, hemelsche geesten, Engelen Gods.

Welk is het officie der Engelen?

God te dienen en te loven en den mensch behulpzaam te wezen.

Zijn er ook Engelen, die ons bewaren?

Ja, ieder heeft er eenen, die hem van het begin zijns levens bewaart.

Welk is het officie der Engelenbewaarders?

Ons tegen den boozen vijand te bevrijden, onze gebeden aan God op te dragen en in het uiterste onze ziel te beschermen.

IV. LES.

Wat is de mensch?

Een redelijk schepsel Gods, hebbende

eene onsterfelijke ziel en een sterfelijk ligchaam.

Waarom wordt de mensch een redelijk schepsel Gods genoemd?

Omdat hij met rede en verstand begaafd is.

Waartoe is de mensch met rede en verstand begaafd?

Om God te kennen en te dienen.

Tot welk einde is de mensch van God geschapen?

Om in dit leven God te dienen, en hierna Hem eeuwig te aanschouwen.

Wat is den mensch van noode, om tot zijn einde te komen?

Dat hij God kenne, God beminne, en Hem tot het einde zijns levens getrouwelijk diene.

Wie dient God getrouwelijk?

Die alle geboden Gods onderhoudt.

Uit hoeveel deelen bestaat de mensch?

Uit twee deelen: uit ziel en ligchaam.

Welk van die twee deelen is het waar- digste?

De ziel.

En waarom?

Ten 1. Omdat de ziel naar Gods beeld

en gelijkenis geschapen is. Ten 2.
Omdat de ziel niet sterven kan en
het ligchaam sterven moet.

Hoedanig is dan het ligchaam?

Sterfelijk.

Wanneer sterft de mensch?

Als de ziel van het ligchaam scheidt.

*Wat geschiedt er met het ligchaam, als
de mensch gestorven is?*

Het vergaat wederom in stof en aarde,
waarvan het gemaakt is.

Zal het ligchaam altijd vergaan blijven?

Neen, het zal in den laatsten dag des
oordeels verrijzen, en wederom met
de ziel vereenigd worden.

Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als wij
zeggen: VERRIJZENIS DES VLEESCHES.

Welk is het andere deel van den mensch?

De ziel.

Hoedanig is de ziel?

De ziel is onsterfelijk.

Zal de ziel dan eeuwig leven?

Ja.

Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als
wij zeggen: HET EEUWIG LEVEN.

Waar gaan de zielen der overledene Christenen naar toe, als zij van deze wereld scheiden?

Naar eene van deze drie plaatsen, te weten: naar den Hemel, de Hel of het Vagevuur.

Welke zielen gaan naar den Hemel?

Die in de liefde Gods zoo sterven, dat zij niets meer te betalen of te zuiveren hebben.

Welke zielen worden gezonden naar het Vagevuur?

Die in de liefde Gods sterven, maar nogtans niet ontslagen zijn van alle dagelijksche zonden of lasten van penitentie.

Hoe lang blijven de zielen in het Vagevuur?

Tot dat zij door haar lijden aan de goddelijke regtvaardigheid voldaan hebben.

Door welke middelen kunnen de zielen uit het Vagevuur verlost of hare pijnen verkort worden?

Door de gebeden en goede werken der levenden, en bijzonder door het heilige Sacrificie der Mis en het toevoegen der aflaten.

Voor wien is de Hel?

Voor die, welke buiten het ware Geloof, of wel in het ware Geloof, maar buiten de liefde Gods, in doodzonde sterven.

Hoeveel doodzonden moet men gedaan hebben, om naar de Hel te gaan?

Ééne is genoeg.

V. LES.

Wie is de eerste mensch geweest?

Adam.

Wie is de eerste vrouw geweest?

Eva.

Waarvan heeft God den mensch gemaakt?

Hij heeft het ligchaam van Adam gemaakt van aarde, en eene ziel daar ingestort; maar Eva van eene rib, genomen uit Adam.

In welken staat heeft God den mensch geschapen?

In staat van gratie en oorspronkelijke regtvaardigheid.

Is de mensch in dien staat gebleven?

Neen, hij is in de slavernij des duivels vervallen.

Wie heeft den mensch in de slavernij des duivels gebragt?

Adam.

Wat heeft Adam dan gedaan?

Hij heeft van de verbodene vrucht gegeten.

Was die vrucht, waarvan Adam gegeten had, dan kwaad?

Neen, maar God had het hem uitdrukkelijk verboden.

Heeft Adam maar alleen gezondigd?

Neen, wij allen hebben in Adam gezondigd, en wij allen zijn in Adam ongelukkig geworden.

Hoe konden wij in Adam zondigen, aangezien wij nog niet geboren waren?

Omdat onze wil in den wil van Adam door God besloten was.

Hoe wordt die zonde genoemd, waardoor Adam en wij gezondigd hebben?

Erfzonde.

Waarom erfzonde?

Omdat alle menschen die van Adam erven.

Zijn wij nog in dien staat, waarin Adam ons gebragt heeft, of in de slavernij des duivels?

Neen.

Wie heeft ons uit de slavernij des duivels verlost?

God de Zoon, mensch geworden.

VI. LES.

Wie is voor ons mensch geworden?

God de Zoon, de tweede Persoon van de H. Drievuldigheid.

Wat is dat gezegd: MENSCH WORDEN?

Ziel en ligchaam van den mensch aannemen.

Hoe wordt God de Zoon, mensch geworden zijnde, genoemd?

Christus, onze Zaligmaker.

Hoeveel Personen zijn er in Christus?

In Christus is maar één Persoon, te weten, de Goddelijke Persoon.

Hoeveel naturen zijn er in Christus?

In Christus zijn twee naturen, de goddelijke en de menschelijke natuur.

Is Christus dan God of mensch?

Hij is God en mensch te zamen.

Hoe lang is Christus God?

Christus is van der eeuwigheid God.

Hoe lang is Hij mensch?

Christus is in den tijd mensch geworden.

Hoe is God de Zoon voor ons mensch geworden?

Door zonderlinge medewerking van God den H. Geest, aannemende de menschelijke natuur in het zuivere ligchaam van Maria.

Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als wij zeggen: DIE ONTVANGEN IS VAN DEN H. GEEST.

Is de geboorte van Christus aan de geboorte van andere menschen in alles gelijk geweest?

Neen, Hij is van zijne Moeder geboren zonder pijn of smart, zonder verlies van hare maagdelijke zuiverheid, Haar latende eene zuivere Maagd, gelijk Zij was.

Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als wij zeggen: DIE GEBOREN IS UIT DE MAAGD MARIA.

Is Jozef de vader van Christus geweest?

Hij is de natuurlijke vader niet geweest, maar alleen zijn voedstervader of bewaarder.

Wie is volgens de menschelijke natuur

de Moeder van Christus geweest?

De H. Maagd Maria.

Is Maria dan ook de Moeder Gods?

Ja, omdat Maria de Moeder van Christus is, die God en mensch te zamen is.

Wanneer is Christus geboren?

Op Kersnacht.

Waar is Christus geboren?

In het stalleke van Bethlehem.

Wanneer houden wij de gedachtenis van de geboorte van Christus?

Met het hoogtijd van Kersmis.

VII. LES.

Waarom is God de Zoon voor ons mensch geworden?

Om ons uit de slavernij des duivels te verlossen.

Kon de mensch zich zelven daaruit niet verlossen?

Neen.

Waarom niet?

Omdat de mensch voor de zonde niet kon voldoen.

Waarom kon de mensch voor de zonde niet voldoen?

Omdat de zonde van eene oneindige

boosheid was; daarom moest de Persoon, die daarvoor voldoen en ons verlossen zou, ook van eene oneindige waardigheid zijn.

Wie heeft dan voor onze zonden voldaan?

Wie heeft ons verlost?

Christus heeft voor onze zonden voldaan: Christus heeft ons verlost.

Door wiens verdiensten moeten wij nu vergiffenis van onze zonden bekomen en zalig worden?

Door de verdiensten van Christus.

Kon God de Zoon ons niet verlossen, als Hij geen mensch geworden was?

Neen, want om ons te verlossen, moest Hij lijden, en alleenlijk God zijnde, kon Hij niet lijden.

Heeft Christus voor ons geleden?

Ja.

Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als wij zeggen: DIE GELEDEN HEEFT ONDER PONTIUS PILATUS.

Wat heeft Christus voor ons geleden?

Zijn geheel leven lang groote armoede en verdriet naar ziel en ligchaam, maar op den dag van zijn lijden

groote pijn, die nooit eenig mensch verdragen heeft.

Waardoor heeft Christus ons verlost?

Door zijnen dood en zijn bitter lijden.

Welken dood is Christus voor ons gestorven?

Den dood des kruises.

Wanneer is Christus gestorven?

Op Goeden Vrijdag, na den middag, omtrent drie uren.

Volgens welke natuur heeft Christus geleden, en volgens welke natuur is Hij voor ons gestorven?

Volgens zijne menschelijke natuur; want volgens zijne goddelijke natuur was Christus onlijdelijk en ook onsterfelijk.

Was God de Zoon ook verplicht voor ons mensch te worden, te lijden, en te sterven?

Neen, dat is alleen zijne goedheid en barmhartigheid geweest.

Wat zou er van ons geworden zijn, hadde God geene barmhartigheid met ons gehad?

Dan waren wij voor alle eeuwigheid verloren.

Wat is dat gezegd: Christus heeft ons verlost?

Dat Christus voor onze zonden voldaan en voor ons verdiend heeft al, wat wij ter zaligheid noodig hebben.

Is het dan noodig, dat wij nog lijden, aangezien Christus voor onze zonden voldaan heeft?

Ja; want het is Christus' wil, dat wij door ons lijden aan zijne verdiensten deelachtig worden.

Waardoor worden wij aan de verdiensten van Christus deelachtig?

Door het Geloof, door het waardige gebruik der heilige Sacramenten, door goede werken, maar bijzonder door de boetvaardigheid.

Wanneer houden wij de gedachtenis van het lijden en den dood van Christus?

In de Goede Week, bijzonder op Goeden Vrijdag.

VIII. LES.

Wat heeft Christus na zijnen dood gedaan?

De ziel van Christus, met de Godheid vereenigd, is nedergedaald ter Helle.

Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als wij

zeggen: HIJ IS NEDERGEDAALD TER HELLE.

*Waarom is Christus ter Helle nederge-
daald?*

Om de zielen van de H. Oudvaders en ook van anderen, die in Gods liefde gestorven waren, te troosten en te verlossen.

Zij dan, die vóór de komst van Christus in Gods liefde gestorven waren, en niets meer te betalen of te zuiveren hadden, gingen die niet naar den Hemel?

Neen, zij moesten wachten, tot dat Christus ten Hemel zou opklimmen.

Waar is het ligchaam van Christus na zijn dood gebleven?

Het is in een nieuw steenen graf gelegd.
Is Christus altijd dood gebleven?

Neen, Hij is van den dood verrezen.
Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als wij zeggen: TEN DERDEN DAGE IS HIJ VERREZEN VAN DEN DOOD.

Volgens welke natuur is Christus verrezen?

Alleen volgens zijne menschelijke na-

tuur; want volgens zijne goddelijke natuur was Hij niet gestorven.

Wanneer houden wij de gedachtenis van de verrijzenis van Christus?

Met het hoogtijd van Paschen.

Is Christus na zijne verrijzenis nog zichtbaar op de wereld gebleven?

Ja, nog 40 dagen.

Wat heeft Hij na die 40 dagen gedaan?

Toen is Hij ten Hemel opgeklommen.

Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als wij zeggen: **HIJ IS OPGEKLOMMEN TEN HEMEL.**

Wanneer houden wij daarvan de gedachtenis?

Op onzes Heeren Hemelvaartdag.

Zal Christus van daar nog ooit zichtbaar wederkomen?

Ja, in den laatsten dag des oordeels, om levenden en dooden te komen oordeelen.

Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als wij zeggen: **VAN DAAR ZAL HIJ KOMEN OORDEELEN DE LEVENDEN EN DOODEN.**

IX. LES.

Wat is een christen mensch?

Een discipel van Jesus Christus, die, gedoopt zijnde, gelooft en belijdt de zalige wet van Christus in de waarachtige Kerk tegen alle sekten.

Waardoor wordt men een christen mensch?

Door het Doopsel.

Wat waren wij voor het Doopsel?

Heidenen.

Wat betaamt eenen christen mensch?

Dat hij de geboden van Christus onderhoude, en zijn leven schikke naar de leering van Christus.

Welk is het teeken van eenen christen mensch?

Het teeken des H. Kruises.

Van wien hebben de Christenen dit teeken?

Van onze voorouders tot de Apostelen toe, ja van Christus zelve, die door zijn kruis de wereld verlost heeft.

Wanneer behoort men het teeken des H.

Kruises het meest te maken?

Vóór het opstaan, eten en slapen gaan, vóór alle andere werken, maar al-

lermeest, als men eenige kwelling of tentatie heeft of gevoelt.

Wat profijt doen wij met het maken van het H. Kruis?

Ten 1. Het Kruis dient ons tot eene openbare belijdenis van ons Geloof.

Ten 2. Het Kruis is een kort en krachtig gebed tot God, door het lijden en de verdiensten van Christus.

Ten 3. Het Kruis jaagt van ons den duivel met al zijn bedrijf.

Waarom is de duivel bang van het kruis?
Omdat Christus door zijnen dood aan het Kruis den duivel overwonnen heeft.

Wat heeft de duivel dan door den dood van Christus verloren?

Zijne heerschappij over den mensch.

X. LES.

Hooveel goddelijke deugden zijn er?

Drie: het Geloof, de Hoop en de Liefde.

Waarom worden die goddelijke deugden genoemd?

Omdat ze ons van God ingestort zijn, en eigenlijk met God bezig zijn.

Wanneer zijn die ons van God ingestort?
Als wij gedoopt zijn.

Welke is de eerste van de drie goddelijke deugden?

Het Geloof; omdat het Geloof de wortel en het fundament van alle andere deugden is.

Wat is het Geloof?

Eene gave Gods en een licht, door hetwelk de mensch verlicht zijnde, vastelijk gelooft al, wat God veropenbaard heeft en onze Moeder de H. Kerk ons voorhoudt om te gelooven, hetzij dit geschreven staat of niet.

Waarom wordt het Geloof eene gave Gods genoemd?

Omdat het Geloof ons zonder onze verdiensten door God gegeven wordt en wij het uit ons zelve niet kunnen hebben.

Waarom wordt het Geloof een licht genoemd?

Omdat het ons verstand verlicht, om te kennen en te gelooven hetgeen God veropenbaard heeft.

Wat moeten wij gelooven?

Al, wat God veropenbaard heeft, en de H. Kerk ons voorhoudt om te gelooven.

Hoe moeten wij dat gelooven?

Vastelijk.

Wat is dat gezegd: vastelijk gelooven?

Zoo gelooven, dat wij aan geen punt van het Geloof in het minste twijfelen.

Waarom moeten wij alles vastelijk gelooven?

Omdat God de eeuwige waarheid is, die het Zelf veropenbaard heeft.

Hoe weten wij, wat God veropenbaard heeft?

Door onze Moeder de H. Kerk, die het ons voorhoudt.

Wat verstaat gij door onze Moeder de H. Kerk?

De Oversten van de H. Kerk, den Paus van Rome en de Bisschoppen.

Waaruit heeft de H. Kerk al, wat zij ons voorhoudt, om te gelooven?

Uit de schatten, die God haar achtergelaten heeft, te weten, de H. Schriftuur en de apostelike traditiën of overleveringen.

Kan de H. Kerk niet dolen in hetgene zij ons voorhoudt om te gelooven?

Neen, omdat zij van God den H. Geest altijd geregeerd en bestuurd wordt.

Is er meer dan één waarachtig Geloof?

Neen; want gelijk er maar één God is, die het ons ingeeft, en ééne H. Kerk, die het ons voorhoudt, zoo kan er maar één Geloof wezen.

Kan een ieder in zijn Geloof zalig worden?

Neen; want zonder het ééne waarachtige Geloof is de zaligheid onmogelijk.

Waarom is zonder het Geloof de zaligheid onmogelijk?

Omdat het onmogelijk is, zonder Geloof aan God te behagen.

Moet men ooit eene akte van Geloof verwekken?

Ja, dikwijls in het leven; vóór en na het ontvangen der heilige Sakramenten; in de bekoringen tegen het Geloof; maar bijzonder, als men in gevaar is van sterven; christelijke menschen doen het alle dagen.

Hoeverlei is de noodzakelijkheid van te gelooven?

Tweederlei: noodzakelijkheid des mid-

dels en noodzakelijkheid des gebods. Hoeveel punten moeten wij weten uit noodzakelijkheid des middels?

Deze vier: Ten 1. Dat er één God is. Ten 2. Dat er drie onderscheidene Goddelijke Personen zijn, de Vader, de Zoon en de H. Geest. Ten 3. Dat God de Zoon voor ons mensch geworden en gestorven is. Ten 4. Dat God looner van het goed en straffer van het kwaad is.

Waarom worden die punten genoemd: punten uit noodzakelijkheid des middels?

Omdat men, zonder die punten uitdrukkelijk te weten en te gelooven, nooit kan zalig worden.

Welke punten moeten wij uit noodzakelijkheid des gebods weten?

Het Onze Vader, het Wees gegroet, het Geloof, de tien geboden Gods, de vijf geboden van onze Moeder de H. Kerk, de zeven H. Sakramenten, bijzonder die men moet ontvangen, en ieder de pligten van zijnen staat.

Waarom worden die punten genoemd: uit noodzakelijkheid des gebods?

Omdat deze ons geboden zijn te weten, als men ze kan weten.

Hoe lang moeten wij de punten uit noodzakelijkheid des middels en uit noodzakelijkheid des gebods weten en onthouden?

Geheel ons leven lang.

XI. LES.

Wat is de H. Kerk?

Eene vergadering van alle geloovige Christenen, die onder de gehoorzaamheid van den Paus van Rome de waarachtige leering van Christus belijden.

Is er meer dan ééne H. Kerk?

Neen.

Waaruit weet gij dat?

Uit de 12 Artikelen des Geloofs: **ÉÉNE HEILIGE KATHOLIEKE KERK.**

Is er buiten die Kerk wel zaligheid te bekomen?

Neen; omdat buiten de H. Kerk het ware Geloof niet te vinden is.

Wie is het Hoofd van de H. Kerk?

Het onzienlijke en opperste Hoofd is Christus, maar het zienlijke Hoofd is zijn Stadhouders hier op aarde, de Paus van Rome.

Wat is de Paus van Rome?

De eigen Stadhouder van Christus hier op aarde en de wettige Opvolger van den H. Petrus, op wien Christus zijne Kerk getimmerd heeft.

Welke oversten zijn er nog in de H. Kerk behalve de Paus?

De Bisschoppen.

Wat zijn de Bisschoppen?

De Bisschoppen zijn de Prinsen der H. Kerk, en bedienen de plaats van de heilige Apostelen.

Wie zijn er behalve de Bisschoppen nog gesteld, om de menschen te leeren?

De Pastoors en Priesters.

Wat zijn de Pastoors en Priesters?

De Pastoors en Priesters zijn de wettige opvolgers van de twee en zeventig Discipelen van Christus.

Wie zijn de lidmaten van de H. Kerk?

Al degenen, die hier op aarde onder de gehoorzaamheid van den Paus van Rome het waarachtige Geloof belijden, of in het Vagevuur gezuiverd worden, of nu met Christus in den Hemel leven.

Hoeveel deelen van de H. Kerk zijn er?

Drie: de strijdende, lijdende en triomferende Kerk.

Waar is de strijdende Kerk?

Hier op aarde.

Wie zijn in de strijdende Kerk?

Al degenen, die hier op aarde onder de gehoorzaamheid van den Paus van Rome de waarachtige leering van Christus belijden.

Waarom moet men, om lidmaat van de H. Kerk te zijn, onder de gehoorzaamheid van den Paus van Rome staan?

Omdat de Paus van Rome het zienlijke Opperhoofd van de H. Kerk is.

Waar is de lijdende Kerk?

In het vagevuur.

Waar is de triomferende?

In den Hemel.

Is er ook eene gemeenschap in de H. Kerk?

Ja.

Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als wij zeggen: GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

Waarin is die gemeenschap gelegen?

In eene mededeeling van alle Sacrificiën, openbare diensten, goede wer-

ken en gebeden, die in de H. Kerk geschieden.

Hebben wij in dit leven ook iets gemeen met de Heiligen in den Hemel?

Ja, wij worden geholpen door hunne gebeden, en ook door hunne goede werken en voldoeningen, die zij in de wereld volbragt hebben.

Hoe worden de voldoeningen der Heiligen ons toegevoegd?

Door de Aflaten.

Wat zijn Aflaten?

Kwijtscheldingen der tijdelijke pijnen, die wij voor onze zonden schuldig waren te lijden.

Wie geeft de Aflaten?

De Paus van Rome, de Bisschoppen en sommige andere Oversten der H. Kerk, door de goddelijke magt, die zij van Christus over de schatten der H. Kerk ontvangen hebben.

Wat moeten wij doen, om de Aflaten te verdienen?

Al hetgene de Paus of de Bisschoppen daartoe vereischen.

Wat wordt er doorgaans vereischt, als er een volle Aflaat vergund wordt?

Ten 1. Dat wij eene goede Biecht spreken. Ten 2. Dat wij godvruchtig communiceren. Ten 3. Dat wij bidden tot intentie van onze Moeder de H. Kerk.

XI. LES.

Welke is de tweede der goddelijke deugden?

De hoop.

Wat is de Hoop?

Eene deugd en gave Gods, door welke wij met een vast betrouwen van God verzoeken en verwachten het eeuwige leven en al, wat ons daartoe helpen kan.

Hoe moeten wij op God hopen?

Met een vast betrouwen.

Waarom moeten wij met een vast betrouwen op God hopen?

Omdat Hij oneindig goed is tot ons, almachtig en getrouw in zijne beloften.

Wat moeten wij van God hopen?

Het eeuwige leven en al, wat ons daartoe helpen kan.

Mag men van God wel tijdelijke dingen verzoeken?

Ja, voor zoo verre die tot profijt onzer ziel dienen.

Door wiens verdiensten moeten wij verkrijgen hetgene wij hopen?

Door de verdiensten van Christus.

Welke middelen zijn er, om te verkrijgen hetgene wij hopen?

Een godvruchtig leven, goede werken, maar bijzonder het gebed.

Kunnen wij door onze goede werken den Hemel verdienen?

Ja.

Waaruit hebben onze goede werken de kracht, om den Hemel te kunnen verdienen?

Uit de verdiensten van Christus en de goddelijke belofte.

Hoe moeten onze goede werken geschieden, om daardoor den Hemel te verdienen?

In staat van gratie en ter eere van God.

Wanneer doen wij onze werken tot Gods eer?

Als wij die aan God opofferen.

Is het noodig, dat men voor ieder werk zegge of denke, dat men het tot Gods eer doet?

Neen, het is genoeg, dat men 's mor-

gens die goede meening maakt, en die van tijd tot tijd eens vernieuwt.

Wat is het gebed?

Eene zamenspraak met God, waardoor wij de begeerte van ons hart aan God te kennen geven.

Hoe moet men bidden?

Met groote eerbiedigheid en aandachtigheid.

Wanneer moet men bidden?

's Morgens, als men opstaat; 's avonds, als men slapen gaat; vóór en na het eten; maar allermeeft, als men eenige kwelling of tentatie heeft of gevoelt.

Wien moet men bidden?

God vooral.

Mag men de Heiligen ook wel bidden?

Ja, maar niet als God.

Wat onderscheid is er tusschen het gebed, dat wij God en dat wij zijnen Heiligen opdragen?

Dat wij, God aanbiddende, Hem bekennen te wezen onzen oppersten Heer en de fontein van alle goed, en daarom begeeren wij, dat Hij ons geve hetgene wij verzoeken; maar de Heiligen erkennen wij als vrien-

den en voorsprekers, die met ons en voor ons bij God bidden.

Is het niet tegen de eer van God, dat wij de Heiligen eeren of aanroepen?

Neen; want wij eeren hen niet als Goden, maar als vrienden en dienaren van den waarachtigen God.

Is het kwaad, dat men voor de beelden knielt, licht ontsteekt of bidt?

Neen; want deze eer geschiedt niet aan de beelden, maar aan God of zijne Heiligen, die wij ons door het aanzien der beelden voorstellen.

Wanneer behoort men eene akte van Hoop te verwekken?

Dikwijls in zijn leven; vòòr en na het ontvangen der heilige Sakramenten, in de bekoringen tegen de Hoop; maar bijzonder, als men in gevaar is van sterven; christelijke menschen doen het alle dagen.

XIII. LES.

Welke is de derde der goddelijke deugden?

De Liefde.

Welke is de meeste en waardigste aller deugden?

De Liefde; want zonder haar kunnen noch het Geloof, noch de Hoop ons ter zaligheid helpen.

Wat is de Liefde?

Eene gave Gods, door dewelke wij God boven alle dingen beminnen, en onzen evennaaste gelijk ons zelve, om God.

Wie moeten wij beminnen?

God en onzen evennaaste.

Hoe moeten wij God beminnen?

Boven al.

Wat is God boven al beminnen?

Zoo beminnen, dat wij liever alles zouden verlaten, ook het leven, dan God door ééne zonde vergrammen.

Waarom moeten wij God boven al beminnen?

Omdat Hij het opperste en het volmaaktste goed in zich zelve is.

Hoe moeten wij onzen evennaaste beminnen?

Gelijk ons zelve, om God.

Wat is onzen evennaaste gelijk ons zelve beminnen?

Zoo beminnen, dat wij hem geen kwaad doen, dat wij zelve niet zouden willen lijden, en hem het goed zoe-

ken te bewijzen, dat wij ons zelve wenschen.

Wat is onzen evennaaste om God beminnen?

Onzen evennaaste alle goed willen en wenschen, waardoor God van hem gekend, geëerd en gediend wordt.

Wie bemint zijnen evennaaste opregt om God?

Die zijnen evennaaste van het kwaad afhoudt, en tot het goed tracht te brengen.

Wie is onze evennaaste?

Alle redelijke schepselen, die met ons deel in de hemelsche glorie hebben kunnen.

Heidenen, Joden, Turken, kettters, zijn die ook onze evennaasten?

Ja; omdat ze met ons nog deel in de hemelsche glorie kunnen hebben.

Wanneer kunnen die met ons deel in de hemelsche glorie hebben?

Als zij zich tot het ware Geloof bekeeren.

Zijn ook onze vijanden onze evennaasten?

Ja.

Wat leert Christus ons te doen aan onze vijanden?

Hij leert ons alle kwaad uit der harte te

vergeven, voor onze vijanden te bidden en het kwaad met het goed te loonen.

Wanneer behoort men eene akte van Liefde te verwekken?

Dikwijls in het leven; vóór en na het ontvangen der heilige Sakramenten; in de bekoringen tegen de Liefde en andere deugden; maar bijzonder, als men in gevaar is van sterven; christelijke menschen doen het alle dagen.

Wat moet men doen, om in Gods Liefde te blijven?

De geboden van God onderhouden.

Moet men maar alleen de geboden Gods onderhouden?

Men moet ook onderhouden de geboden der wettige Overheden, zoo geestelijke als wereldlijke.

Waarom moet men ook de geboden der wettige Overheden onderhouden?

Omdat die geboden gegeven zijn van diegenen, die ons in Gods plaats regeren.

Als men de geboden van God of der wettige Overheden niet onderhoudt, wat doet men dan?

Dan doet men zonde.

XIV. LES.

Wat is zonde?

Een woord, werk, gedachte, begeerte of verzuimenis, strijdende tegen de wet en den wil van God.

Op hoeveel manieren kan men zondigen?

Op vijf manieren: door woorden, werken, gedachten, begeerte en verzuimenis.

Hoe zondigt men door woorden?

Door vloeken, zweren, achterklap en vuile woorden spreken, door liegen en bedriegen.

Hoe zondigt men door werken?

Door vechten, stelen, buten, door kwade spelen, op Zon- of Heiligdagen werken.

Hoe zondigt men door gedachten?

Als men in kwade gedachten wilens en wetens behagen neemt, of daarin vrijwillig blijft hangen.

Hoe zondigt men door begeerte?

Als men den wil heeft, om kwaad te doen.

Hoe zondigt men door verzuimenis?

Als men iets achterlaat, wat men op zonde verplicht is te doen.

Hoeverlei is de zonde?

Tweederlei, erfzonde en dadelijke zonde.

Wat is erfzonde?

Eene afgekeerdheid van God en be-rooving van de oorspronkelijke regtvaardigheid, die allen menschen aangeboren wordt door den val van onzen eersten vader Adam.

Wat kwaad doet ons de erfzonde?

Dat ze ons de oorspronkelijke regtvaardigheid beneemt, en onbekwaam maakt om de glorie des Hemels te genieten.

Wat is eene dadelijke zonde?

Eene zonde, die wij zelve met de daad doen.

Hoeverlei is de dadelijke zonde?

Tweederlei: doodzonde en dagelijksche zonde.

Wat is doodzonde?

Eene zonde, zoo strijdende tegen Gods wet, dat zij ons geheel berooft van de goddelijke Liefde, die het leven onzer ziel is.

Waarom wordt die zonde doodzonde genoemd?

Omdat ze de ziel op eene geestelijke manier doodt.

Waarin bestaat het geestelijke leven van de ziel?

In de goddelijke Liefde of heiligmakende gratie.

Is alles doodzonde, wat tegen Gods gebod geschiedt?

Neen, het is doodzonde, als het met genoegzaam verstand en vrijen wil geschiedt, en de zaak merkelyk strijdig is tegen de eer van God of het welvaren van onzen evennaaste.

•Wat verliezen wij door de doodzonde?

Ten 1. De goddelijke gratie. Ten 2.

De verdiensten van onzen goede werken. Ten 3. De hemelsche glorie.

Waartoe brengt ons de doodzonde?

Tot eene schandelijke slavernij des duivels en de tormenten der Hel.

Waarin is de boosheid der doodzonde gelegen?

Dat men zijne eigene voldoening voor God stelt, en die meer dan God bemint.

Wat is dagelyksche zonde?

Een zonde, zoo gedaan tegen de wet van God, dat zij nochtans de goddelijke Liefde niet wegneemt, maar alleenlyk tot eenige tijdelijke pijnen verbindt.

Wanneer is eene zonde dagelijksche zonde?
Als ze niet met vol verstand of vrijen wil geschiedt, of de zaak maar klein is.
Wat kwaad doen ons de dagelijksche zonden?

Ten 1. Zij doen ons in de Liefde Gods verflaauwen. Ten 2. Maken ons gereed tot meerderen val. Ten 3. Verbinden ons tot tijdelijke straffen.

Hoeverlei is de straf der zonde?

Tweederlei: de eeuwige straf en de tijdelijke straf.

Welke straf verdienen de doodzonden?

De eeuwige straf in de Hel.

Welke straf verdienen de dagelijksche zonden?

De tijdelijke straf, hier of in het Vagevuur.

Wat zijn vreemde zonden?

Zonden, die, hoewel zij door anderen geschieden, nogtans ons toegeschreven en aangerekend worden, omdat wij tot dezelve in eenige manier geholpen hebben.

Hoe geschieden de vreemde zonden?

Door aanraden, beschermen, gebieden, prijzen, mededeelen, behagen

nemen, niet straffen, niet beletten, niet overdragen.

Welke noemt men hoofdzonden?

Die gelijk oorsprong en beginselen van vele andere zonden zijn.

Hoeveel hoofdzonden zijn er?

Zeven: hoovaardigheid, gierigheid, onkuischheid, nijd, gulzigheid, gramschap en traagheid.

Welke noemt men zonden tegen den H. Geest?

Die uit enkele boosheid geschieden, en strijden tegen de goddelijke barmhartigheid, en daarom zeer zelden vergeven worden.

Welke zijn de zonden tegen den H. Geest?

Deze zes: aan Gods genade wanhoppen, zich op Gods barmhartigheid zonder deugden beroemen, de welbekende waarheid bestrijden, de broederlijke liefde benijden, obstinaat zijn in de boosheid, verachten het berouw of de penitentie.

Waarom worden sommige zonden wraakroepende zonden genoemd?

Omdat ze door hare groote boosheid met reden de regtvaardige goddelijke

wraak ook in deze wereld vereischen.

Welke zijn de wraakroepende zonden?

Deze vier: vrijwillige doodslag, onkuisheid tegen de natuur, verdrukking van armen, weduwen en weezen, achterhouden den loon der werklieden.

Kan men ook zondigen met iets te doen, wat men niet weet, dat kwaad is?

Ja, als men kan en moet weten, dat het kwaad is.

Kan men ook zondigen met iets te doen, wat geen kwaad is?

Ja, als men meent, dat het kwaad is.

Kan men van zijne zonden vergiffenis krijgen?

Ja, van alle zonden, hoe groot of hoe zwaar die ook zouden mogen wezen.

Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als wij zeggen: VERGIFFENIS DER ZONDEN.

Waardoor voornamelijk kunnen wij van onze zonden vergiffenis verkrijgen?

Door de heilige Sacramenten.

XV. LES.

Wat is een Sacrament?

Een uitwendig teeken, van Christus

onzen Zaligmaker ingesteld, beteekende eene zonderlinge gratie, die ons door hetzelfde gegeven wordt.

Hoeveel Sacramenten zijn er?

Zeven: het Doopsel, het Vormsel, het H. Sakrament des Altaars, de Biecht, het H. Oliesel, het Priesterschap, en het Huwelijk.

Wie heeft de heilige Sakramenten ingesteld?

Christus zelf.

Waartoe heeft Hij die ingesteld?

Tot zaligheid van alle menschen.

Waaruit hebben de Sakramenten de kracht om den mensch zalig te maken?

Uit de verdiensten en de instelling van Christus.

Dienen de Sakramenten ook tot zaligheid van alle menschen, die ze ontvangen?

Neen.

Voor welke niet?

Niet voor diegenen, welke de Sakramenten onwaardig ontvangen.

Wat doen zij, die de Sakramenten onwaardig ontvangen?

Eene groote zonde van heiligschennis of sacrilegie.

Wat verkrijgen zij, die de Sakramenten waardig ontvangen?

De heiligmakende gratie of de vermeerdering der heiligmakende gratie.

Wat verstaat gij door de heiligmakende gratie?

Eene bovennatuurlijke gaaf, van God ingestort, waardoor onze ziel schoon en aan God aangenaam is, en van God bemind wordt.

Welke Sakramenten geven de heiligmakende gratie?

De Sakramenten der dooden.

Hoeveel Sakramenten der dooden zijn er?

Twee: het Doopsel en de Biecht.

Waarom worden die Sakramenten der dooden genoemd?

Omdat ze in staat van doodzonde mogen ontvangen worden.

Welke Sakramenten geven vermeerdering van de heiligmakende gratie?

De Sakramenten der levenden.

Hoeveel Sakramenten der levenden zijn er?

Vijf: het Vormsel, het heilige Sakrament des Altaars, het heilig Oliesel, het Priesterschap en het Huwelijk.

Waarom worden die Sakramenten der levenden genoemd?

Omdat ze in staat van gratie moeten ontvangen worden.

Wanneer is men in staat van gratie?

Als men van alle doodzonden zuiver is.

Geven de Sakramenten nog geene andere gratiën?

Ja, dadelijke gratiën.

Wat zijn dadelijke gratiën?

Bovennatuurlijke hulpmiddelen, welke God op zijnen tijd geeft, om te kennen, te willen en te doen hetgeen ter zaligheid dienstig is.

Welke Sakramenten mag men maar ééns ontvangen?

Het Doopsel, het Vormsel en het Priesterschap mogen maar ééns ontvangen worden, omdat zij een zeker merkteeken in de ziel prenten, dat eeuwig zal blijven duren.

Waartoe zal dat merkteeken blijven duren?

Voor de gelukzaligen in den Hemel tot meerder eer en glorie, en voor de verdoemden in de Hel tot meerdere pijn en schande.

XVI. LES.

Welke is het eerste der heilige Sakramenten?

Het Doopsel.

Waarom?

Omdat het Doopsel de deur en de ingang tot de andere Sakramenten is.

Welk is het noodzakelijkste van de zeven heilige Sakramenten?

Ook het Doopsel.

Waarom?

Omdat men zonder Doopsel niet kan zalig worden.

Waarom kan men zonder Doopsel niet zalig worden?

Omdat men met de erfzonde besmet is.

Wat is het Doopsel?

Het eerste en noodzakelijkste Sakrament, in hetwelk door de uitwendige afwassing en aanroeping van de H. Drievuldigheid de mensch gezuiverd wordt van alle zonden.

Wat verkrijgen wij door het Doopsel?

Vergiffenis van de erfzonde en van alle voorgaande zonden, en ook van de pijnen daartoe staande.

Wien staat het toe te doopen?

Het is het officie van den Priester, nogtans in den nood mag een ieder doopen.

Waarmede moet men doopen?

Met waarachtig en natuurlijk water, als: putwater, regenwater, fonteinwater, zeewater.

Welke woorden moet men in het Doopsel spreken?

Deze, zonder dewelke het Doopsel van geene waarde zoude zijn: *Ik doop u in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes.*

Wat moet men afwasschen in het doopen?

Het voorhoofd, als het kan geschieden; anders een ander lidmaat.

Wanneer moet die afwassching geschieden?

Ten zelfden tijde als men de woorden spreekt.

Wie moet afwasschen?

Dezelfde persoon, die de woorden spreekt.

XVII. LES.

Wat is het Vormsel?

Een Sakrament, dat van den Bisschop gegeven wordt aan degenen, die gedoopt zijn, in hetwelk door de zalving en heilige woorden gratie en sterkte gegeven wordt, om het Geloof standvastig te belijden.

Wat is er tot het Vormsel noodig?

Dat men gedoopt en van alle doodzonden zuiver zij.

Waarom moet men van alle doodzonden zuiver zijn?

Omdat het Vormsel een Sakrament der levenden is.

Wat verkrijgen wij door het Vormsel?

Gratie en sterkte, om het Geloof standvastig te belijden.

Wat is dat gezegd: het Geloof belijden?

Toonen, dat men katholiek is.

Wie belijdt het Geloof standvastig?

Die door geenerlei vrees het Geloof verzaakt of kwaad doet.

XVIII. LES.

Welk is het waardigste van de zeven H. Sakramenten?

Het H. Sakrament des altaars.

Wat is het H. Sakrament des Altaars?

Een Sakrament, van Christus onzen Zaligmaker ingesteld, in hetwelk Christus zelf onder de gedaante van brood en wijn tegenwoordig is.

Waarom is dit Sakrament het waardigste?

Omdat er Christus zelf tegenwoordig is.

Hoe is Hij daar tegenwoordig?

Met zijn Vleesch en Bloed, Ziel en Ligchaam, Godheid en Menschheid, gelijk Hij glorieus in den Hemel is.

Wanneer komt Christus daar tegenwoordig?

In het midden van de Mis, als de Priester de woorden van de H. Consecratie spreekt.

Wat geschiedt er door de woorden van de H. Consecratie?

Door de woorden van de H. Consecratie wordt het brood in het Lig-

chaam en de wijn in het Bloed van Christus veranderd.

Is er dan na de woorden van de H. Consecratie geen brood of wijn meer over?

Neen.

Waar zijn het brood en de wijn dan gebleven?

Het brood is in het Ligchaam en de wijn in het Bloed van Christus veranderd.

Wat is er na de woorden van de H. Consecratie dan tegenwoordig?

Het waarachtige Ligchaam en Bloed van Christus, onder de gedaante van brood en wijn.

Wat is dat gezegd: gedaante van brood en wijn?

Schijn van brood en wijn.

Waaruit schijnt het nog brood en wijn te zijn?

Uit de witheid, rondheid, den reuk en smaak van brood en wijn.

Als gij de H. Hostie ontvangt, wat ontvangt gij dan?

Het Ligchaam en Bloed van Christus of Christus zelve.

Moeten alle menschen Christus ontvangen onder ééne gedaante of onder beide gedaanten?

Onder ééne hebben wij zoo veel als onder twee, en de H. Kerk wil, dat wij met ééne tevreden zijn, uitgenomen de Priesters, als zij Mis doen.

Waarom hebben wij onder ééne gedaante zoo veel als onder twee?

Omdat Christus onder iedere gedaante geheel tegenwoordig is.

Onder welk deel van de H. Hostie is Christus tegenwoordig, als die gebroken wordt?

Onder alle beide en onder alle deelen, al waren er ook vele.

Wie ontvangt dan meer, die eene geheele H. Hostie ontvangt, of die maar een deel daarvan ontvangt?

Alle beiden even veel; omdat Christus zoo wel onder een deel als onder een geheele H. Hostie tegenwoordig is.

Welke eer zijn wij dan aan het H. Sakrament des Altaars schuldig?

Dezelfde eer, die wij aan Christus

moeten geven, te weten: de goddelijke eer en aanbidding.

Waarom zijn wij die eer aan het H. Sakrament des Altaars schuldig?

Omdat er Christus zelf tegenwoordig is.

Hoe lang blijft Christus in het H. Sakrament des Altaars tegenwoordig?

Zoo lang als de gedaanten van brood en wijn duren.

Hoe lang blijft Christus bij ons, als wij te communie geweest zijn?

Met zijn waarachtig Vleesch en Bloed zoo lang als de gedaanten van brood en wijn duren, en met zijne goddelijke gratie zoo lang als wij Hem door geene doodzonde vergrammen.

Hoe lang blijven de gedaanten van brood en wijn bij ons duren?

Dat is onzeker.

Mag men dan wel aanstonds de kerk uitgaan, als men te Communie geweest is?

Neen, wij moeten ten minste een kwartier uurs God blijven bidden.

Waarmede zullen wij dien tijd doorbrengen?

Ten 1. Met God voor dit en al zijne

weldaden te bedanken. Ten 2. Met tegen zijne gewone krankheid zalige voornemens te maken. Ten 3. Met God om gratie te bidden, om die goede voornemens uit te werken.

Is die tijd na de H. Communie niet beter, om te bidden, dan andere tijden?

Ja; omdat wij dan den Gever van alle gaven zelven bij ons hebben.

Welke zijn de vruchten van het H. Sakrament des Altaars?

Ten 1. De vermeerdering van de heiligmakende gratie. Ten 2. Gratie en sterkte tegen het hervallen in de zonden. Ten 3. Gratie, om in de deugden voortgang te doen.

Die in staat van doodzonde te communie gaat, ontvangt die ook al die gratiën?

Neen.

Ontvangt hij dan het Ligchaam en Bloed van Christus niet?

Ja, zoo wel als die in staat van gratie gaat.

Waartoe zal hem die Communie dienen?

• Tot zijne zwaardere verdoemenis.

Waarom tot zijne zwaardere verdoemenis?
Omdat hij eene groote doodzonde van heiligschennis bedrijft.

Welke heilige zaak schendt hij dan?
Het eigen Ligchaam en Bloed van Christus.

Wie ontvangt de vruchten van de H. Communie?

Die waardig te Communie gaat.

Hoeveel dingen worden er verzocht, om waardig te communiceren?

Voornamelijk vijf: ten 1. Moet men in de voornaamste punten van het Geloof wel onderwezen zijn: Ten 2. moet men van alle doodzonden zuiver wezen. Ten 3. Moet men de drie goddelijke deugden en de deugd van ootmoedigheid oefenen. Ten 4. Moet men van 's nachts twaalf uren af nuchteren zijn. Ten 5. Moet ieder volgens zijnen staat ordentelijk aangekleed zijn.

Waarom moet men van alle doodzonden zuiver zijn, als men te Communie gaat?

Omdat het H. Sakrament des Altaars een Sakrament der levenden is.

Verwek eene akte van ootmoedigheid?

O Heer, ik ben niet waardig, dat Gij onder mijn dak komt; maar spreek alleenlijk een woord, en mijne ziel zal gezond worden.

Wat is dat: van 's nachts twaalf uren af nuchteren zijn?

Dat men van 's nachts 12 uren af niets gegeten of gedronken mag hebben.

Als men bij ongeluk of uit onbedachtzaamheid iets genomen heeft, wat moet men dan doen?

Wachten tot 's anderen daags of eenen anderen tijd.

Mag men nooit, ten zij nuchteren, te Communie gaan?

Nooit, ten zij in gevaar van te sterven.

Wanneer moet men het II. Sakrament des Altaars ontvangen?

Ten minste ééns 's jaars, omtrent Paschen, elk in zijne parochie; en als men in gevaar is van te sterven.

Tot wat einde heeft Christus het II. Sakrament des Altaars ingesteld?

Ten 1. Tot eene gedurige gedachtenis van zijne liefde en zijn bitter

lijden. Ten 2. Tot eene waarachtige spijs onzer ziel. Ten 3. Tot een gedurig Sacrificie van de nieuwe wet.

Hoe is het II. Sakrament des Altaars eene gedurige gedachtenis van Jesus' liefde en bitter lijden?

Omdat Hij het daags vóór zijn lijden en uit liefde tot den mensch ingesteld heeft.

Hoe is het eene waarachtige spijs van onze ziel?

Omdat het onze ziel op eene geestelijke wijze spijst.

Hoe is het eene gedurig Sacrificie van de nieuwe wet?

Omdat het gedurig, ja dagelijks in de Mis opgeofferd wordt.

XIX. LES.

Hoevelerlei is het Sacrificie van de nieuwe wet?

Tweederlei: het bloedige Sacrificie van het kruis en het onbloedige Sacrificie der Mis.

Welk is het bloedige Sacrificie van het kruis?

Dat Christus, aan het kruis hangende, ééns opgedragen heeft.

Hoe heeft Christus dat opgedragen?

Stortende zijn bloed en stervende voor alle menschen.

Aan wien heeft Christus zijn bloedig Sacrificie opgedragen?

Aan God zijnen hemelschen Vader.

Welk is het onbloedige Sacrificie van de nieuwe wet?

Het Sacrificie der Mis.

Wat is de Mis?

Het Sacrificie van de nieuwe wet, in hetwelk het Ligchaam en Bloed van Christus, onzen Zaligmaker, onder de gedaanten van brood en wijn, aan God den Vader wordt opgeofferd.

Wie offert aan God het Sacrificie der Mis op?

Christus zelf is de voornaamste offeraar, maar de Priester is zijn bedienaar in het offeren.

Wat wordt in de Mis opgeofferd?

Het Ligchaam en Bloed van Christus, onder de gedaanten van brood en wijn, en daarom is de Mis van eene oneindige waarde.

Wie heeft de eerste Mis gedaan?

Christus zelf in het laatste avondmaal,
en na Hem de heilige Apostelen.

*Waartoe dienen de ceremoniën, die in
de Mis gebruikt worden?*

Tot gedachtenis en verbeelding van
het lijden en den dood van Christus.

*Wat kunnen wij door het Sacrificie der
Mis verkrijgen?*

Vergiffenis van onze zonden en al, wat
wij van God begeeren, voor ons
zelve of voor anderen, en ook voor
de zielen in het Vagevuur.

Hoeveel deelen van de Mis zijn er?

Drie: de Offerande van brood en wijn,
de Consecratie en de Nutting.

*Wanneer begint de Offerande van brood
en wijn?*

Als de priester den kelk ontdekt.

Wanneer geschiedt de Consecratie?

In het midden van de Mis, even te
voren dat de H. Hostie en de Kelk
opgeheven worden.

Wanneer geschiedt de Nutting?

In het laatste van de Mis, zoo haast
de Priester gezegd heeft: *Heer, ik
ben niet waardig.*

Hoe moeten wij ons van de Consecratie tot de Nutting toe gedragen?

Op beide onze kniën blijven zitten.

Van wanneer behoort men te knielen?

Van dat de Sanctus gebeld wordt.

En hoe lang moet men op zijne kniën blijven zitten?

Tot dat de laatste wijn geschonken is.

Wanneer moet men Mis hooren?

Op Zondagen, Feestdagen en alle dagen, die van de H. Kerk geboden zijn.

Hoe moet men Mis hooren?

Met groote eerbiedigheid en aandachtigheid.

Is het genoeg, een deel van de Mis te hooren?

Neen, men moet eene geheele Mis hooren en geen merkelyk deel achterlaten.

Is het kwaad, ten tijde van de Mis te praten, te spelen of te slapen?

Ja, en zulken hooren geene Mis, als het merkelyk zoude duren.

Tot welk einde moet men Mis hooren en die met den Priester opdragen?

Ten 1. Tot erkenntenis van Gods op-
perste heerschappij. Ten 2. Tot vergif-

fenis der zonden en straffen derzelve.
Ten 3. Tot dankzegging aan God voor al zijne weldaden. Ten 4. Om nieuwe weldaden van God te bekomen.

XX. LES.

Wat is de Biecht?

Een Sakrament, van Christus ingesteld, in hetwelk door de priesterlijke magt de zonden, die na het Doopsel gedaan zijn, vergeven worden.

Welke zonden kunnen door de Biecht vergeven worden?

Alle zonden, die na het Doopsel gedaan zijn.

Waardoor worden de zonden in de Biecht vergeven?

Door de priesterlijke magt.

Van wien hebben de Priesters die magt?

Van Christus zelve.

Hoeveel deelen van de Biecht zijn er?

Drie: het berouw, de belijdenis en voldoening.

Welk is het noodzakelijkste deel van de Biecht?

Het berouw.

Waarom?

Omdat men zonder berouw nooit vergiffenis van zijne zonden kan verkrijgen.

Wat is het berouw?

Een leedwezen over de zonden, door dewelke wij de Goddelijke Majesteit en goedheid Gods vergramd hebben, met een vast voornemen van dezelve te biechten en ons leven te beteren.

Hoeveel conditiën moet het berouw hebben, om een goed berouw te zijn?

Drie: het berouw moet inwendig zijn, bovennatuurlijk en algemeen.

Wat is dat te zeggen: het moet inwendig zijn?

Dat het berouw uit het hart voortkomen moet.

Is het niet genoeg, te zeggen, dat men droevig is?

Neen; maar het hart moet met de woorden overeenkomen.

Wat is dat te zeggen: het berouw moet bovennatuurlijk zijn?

Dat het berouw uit eene bovenna-

tuurlijke beweegreden voortkomen moet.

Is het genoeg, over zijne zonden droefvig te zijn, omdat men daardoor den hemel verloren en de hel verdiend heeft?

Die droefheid is wel goed, maar niet genoeg, om van zijne zonden vergiffenis te verkrijgen.

Waarom moet men dan over zijne zonden bedroefd zijn?

Omdat men God daardoor vergramd heeft, die het opperste goed in Zich zelve is.

Wat is dat te zeggen: het berouw moet algemeen zijn?

Dat het berouw over alle doodzonden, wetende en ontwetende, zijn moet.

Waarom moet het berouw over alle doodzonden zijn?

Omdat de eene doodzonde zonder de andere niet kan vergeven worden.

Waarom kan de eene doodzonde zonder de andere niet vergeven worden?

Omdat men op eenen en denzelfden tijd geen vriend en vijand van God zijn kan.

Wat is dat gezegd: een vast voornemen van zich te beteren?

Dat men eenen opregten en vasten wil hebben moet van de zonden te laten.

Waarom moet men zulken vasten wil hebben?

Omdat men anders nog genegenheid tot de zonden blijft houden.

Is het niet genoeg, dat men hoopt en wenscht, niet meer te zullen zondigen?

Neen, men moet daartoe eenen vasten en sterken wil hebben.

Hoe vast en sterk moet die wil wel zijn?

Zoo vast en sterk, dat men ook bereid is die middelen te gebruiken, welke noodig zijn, om de zonden te schuwen.

Welke zonden moet men noodzakelijk voornemen te schuwen?

Alle doodzonden.

Voor hoe lang moet men voornemen, die te schuwen?

Voor altijd.

Is er veel aan gelegen, dat men zulk een vast en sterk voornemen heeft?

Ja, zeer veel; omdat men zonder zulk

voornemen geen berouw over zijne zonden hebben kan.

Kan men een berouw hebben, als men wil?

Neen.

Waarom niet?

Omdat het berouw eene gaaf van God is.

Wat moet men doen, om die gaaf van God te verkrijgen?

God er wel om bidden, en door het oefenen van Geloof, Hoop en Liefde tot het ware berouw trachten te komen.

Hoeverlei is het berouw?

Tweederlei: volmaakt en onvolmaakt berouw.

Wat is het volmaakt berouw?

Dat voortkomt uit eene volmaakte liefde tot God.

Wat is het onvolmaakt berouw?

Dat voortkomt uit vrees van de hel of andere straffen met eene beginnende liefde tot God.

Waarom moet het berouw uit liefde voortkomen?

Omdat men zonder liefde, tot God niet opregt wederkeeren kan.

Hoe groot moet die liefde wezen?

Zoo groot, dat men daardoor de zonden haat en verzaakt.

Welk berouw is het beste, het volmaakt of het onvolmaakt berouw?

Het volmaakt berouw.

Waarom?

Omdat het volmaakt berouw de zonden vergeeft zonder de Biecht, en het onvolmaakt niet dan met de Biecht.

Kan men dan in gevaar van sterven en geenen Priester kunnende krijgen, nog vergiffenis van zijne zonden bekomen?

Ja, door een volmaakt berouw.

Welk berouw is er in de Biecht noodig?

Het onvolmaakt berouw is voldoende.

Als men eene zonde vergeten heeft, en die vóór de Communie gaat biechten, moet men daarover weder een berouw hebben?

Ja, want zonder berouw kan geene Biecht goed zijn.

Welk is het tweede deel van de Biecht?

De belijdenis.

Wat is de belijdenis?

Eene droevige bekendmaking van zijne zonden aan den Priester, om de absolutie te ontvangen.

Welke zonden moet men biechten?

Alle doodzonden, die men na een naarstig onderzoek indachtig is, en nog niet opregt gebiecht heeft.

Moet men ook de dagelijksche zonden biechten?

Het is niet noodzakelijk, maar zeer voordeelig.

Als men twijfelt, of eene zonde doodzonde is, moet men die dan biechten?

Ja, omdat men anders zich in gevaar stelt van eene doodzonde achter te laten.

Op hoeveel manieren kan men eene doodzonde achterlaten?

Op twee manieren: vrijwillig en onvrijwillig.

Wanneer is het vrijwillig?

Als men ze door zijne eigene schuld achterlaat.

Wanneer is het door zijne eigene schuld?

Als men willens en wetens, uit vrees of schaamte, in de Biecht eene zonde verzwijgt, of als men zijne conscientie niet naarstig onderzocht heeft.

Als men zoo door zijne schuld eene dood-

zonde achtergelaten heeft, krijgt men dan vergiffenis van zijne zonden?

Neen, men doet integendeel eene groote doodzonde van heiligschennis. *Krijgt hij ook geene vergiffenis van die zonden, die hij gebiecht heeft?*

Neen.

Wat moet hij doen, die vrijwillig eene doodzonde verzwegen heeft?

Hij moet die geheele biecht op nieuw doen, de verzwegene zonde bijbiechten, en zeggen, dat hij die vrijwillig verzwegen heeft.

Als hij na die kwade biecht al dikwijlder zoo te biechten is geweest, zonder die kwade biecht op nieuw gedaan te hebben, wat moet hij dan doen?

Ten 1. Moet hij al die biechten op nieuw doen. Ten 2. Moet hij zeggen, hoe dikwijls hij in dien kwaden staat te biechten en te Communie geweest is. Ten 3. Moet hij zeggen hoe dikwijls hij zoo de Paasch-Communie ontvangen heeft. Ten 4. Welke andere heilige Sakramenten hij sedert die eerste kwade biecht ontvangen heeft.

Heeft hij dan van al dien tijd in de Biecht nooit vergiffenis van zijne zonden bekomen?

Neen.

Wat moet men hieruit leeren?

In de Biecht nooit eenige zonde te verzwijgen, omdat ons ongeluk anders allengskens erger wordt.

Wanneer laat men zonder schuld eene doodzonde achter?

Als men zijne conscientie naarstig onderzocht heeft, en dan eene zonde niet indachtig wordt, of in de Biecht vergeet.

Als men zonder zijne schuld eene zonde achtergelaten heeft, krijgt men dan vergiffenis van zijne zonden?

Ja, en ook van die, welke men onnoozel achtergelaten heeft.

Moet men die zonde dan nog biechten?

Ja, omdat het Christus' wil is, dat alle doodzonden eens gebiecht worden.

Als men die vóór de Communie indachtig wordt, moet men die dan nog eerst biechten?

Ja, als het nog gevoegelijk geschie-

den kan, anders wanneer men wederom te biechten gaat.

Hoe moet men zijne zonden biechten?

Met getal en omstandigheden.

Wat is met getal biechten?

Zeggen, hoe dikwijls men dezelfde zonde gedaan heeft.

Als men het getal niet weet, wat moet men dan doen?

Het getal zoo na zeggen, als men kan, en er min of meer bijvoegen.

Als men het getal wel weet, mag men er dan min of meer bijvoegen?

Neen, men moet dan het getal zeggen, gelijk het is.

Wat is met omstandigheden biechten?

Dat men bij de zonden voegen moet al, wat de zonden kan bezwaren of verligten of van soort veranderen.

Mag men in de Biecht ook een ander beschuldigen?

Neen, de Biecht is eene beschuldiging van zich zelve.

Mag men in de Biecht den persoon noemen, met welken men gezondigd heeft, of die aan de zonde medepligtig geweest is?

Neen, men moet maar die hoedanigheden zeggen, welke de zonden veranderen of bezwaren kunnen.

Welk is het derde deel van de Biecht?

De Voldoening.

Wat is de Voldoening?

Dat men de Penitentie moet volbrengen, die van den Biechtvader opgelegd wordt.

Waartoe dient de Penitentie?

Ten 1. Om eenigzins te voldoen voor de tijdelijke straffen der zonden.

Ten 2. Tot hulpmiddel tegen het hervallen in de zonden.

Wordt dan door de Biecht niet vergeven de pijn, die de zonde verdiend heeft?

De eeuwige pijn, die in de hel stond te lijden, wordt door de Absolutie vergeven; maar evenwel blijft er dikwijls nog schuld van tijdelijke pijnen over, hier of hiernamaals te betalen.

Wanneer moet men de Penitentie volbrengen?

Op den gestelden tijd, en als er geen tijd gesteld is; zoo haast mogelijk.

Mag men zijne Penitentie wel door een ander laten doen?

Neen, ten zij met toelating van den Biechtvader.

Hoe dikwijls moet men te biechten gaan?

Ten minste ééns 's jaars, en als men in gevaar is van te sterven.

Wat moet men doen, als men te biechten gaat?

Ten 1. God bedanken, dat Hij ons in onze zonden niet gestraft heeft.

Ten 2. God den H. Geest om gratie bidden. Ten 3. Zijne conscientie onderzoeken. Ten 4. Een berouw verwekken. Ten 5. Zijne zonden biechten. Ten 6. De Penitentie volbrengen, welke de Biechtvader opgelegd heeft.

Waarom moet men God den H. Geest om gratie bidden?

Om zijne zonden te mogen kennen, maar allermeeft, om over dezelve een goed Berouw te verkrijgen.

Wat is dat gezegd: zijne conscientie onderzoeken?

Nadenken, welk kwaad men gedaan heeft.

Hoe zal men dat het best doen?

Overdenken de tien geboden Gods,

de vijf geboden van de H. Kerk, de zeven hoofdzonden, de negen vreemde zonden, de zes zonden tegen den H. Geest, de vier wraakroepende zonden, de Sakramenten, welke men ontvangen heeft, of men die wel en waardig ontvangen heeft, de plaatsen, waar men geweest is, de personen, met welke men verkeerd heeft, en ieder de pligten van zijnen staat.

Is het genoeg, dat men maar ter loops nadenkt, welke zonden men gedaan heeft?

Neen, men moet zijne conscientie naarstig onderzoeken.

Als men zijne conscientie nu naarstig onderzocht heeft, wat moet men dan doen?

Akten van Geloof, Hoop en Liefde, maar bijzonder eene akte van Berouw verwekken.

Is het genoeg, dat men met den mond een berouw verwekt?

Neen, men moet het in het hart meenen.

Als men nu dat alles gedaan heeft, wat gaat men dan doen?

Zijne zonden biechten.

Wat doet men het eerst in den biechtstoel?

Den zegen vragen, zeggende: Vader, gelief mij den zegen te geven; en alsdan een kruis maken.

Wat doet men verder?

De voorbiecht zeggen.

Zeg de voorbiecht.

Ik belijd mijne schuld voor den almachtigen God, de H. Maagd Maria, alle Heiligen en U, Vader, dat ik zeer gezondigd heb door gedachten, woorden en werken; het is mijne schuld, mijne allergrootste schuld. Mijne laatste biecht is geweest.

Als men zijne zonden gebiecht heeft, wat doet men dan?

De nabiecht zeggen: Van deze en alle andere zonden, die mij niet te voren komen, spreek ik mijne schuld, ik bid God om vergiffenis door de verdiensten van Christus, en U, Vader, om eene zalige Penitentie en Absolutie.

Wat moet men doen, als men de nabiecht gezegd heeft?

Wel toeluisteren naar de vermanin-

gen, welke de Biechtvader geeft, die wel onthouden en nakomen.

Wat zal men doen, terwijl de Priester de Absolutie geeft?

Ons Berouw vernieuwen, en ons van verstrooidheden wachten.

XXI. LES.

Wat is het H. Oliesel?

Een Sakrament, in hetwelk door de heilige zalving de zieken in hunne ziekte en den uitersten nood verligt en geholpen worden.

Aan wien wordt het H. Oliesel gegeven?

Aan de zieken, die tot de jaren van verstand gekomen zijn, en in gevaar zijn van sterven.

Hoe dikwijls mag men het H. Oliesel ontvangen?

Ééns in elke ziekte, maar in verscheidene ziekten zoo dikwijls als men zoude hervallen wezen.

Wat profijt geeft het H. Oliesel?

Ten 1. Het verligt de zieken. Ten 2. Het vermindert de tentatiën. Ten 3. Het vergeeft de dagelijksche zonden. Ten 4. Het neemt de vergetene

doodzonden weg. Ten 5. Het helpt den zieke tot de gezondheid, als het hem zalig is.

Met welke gesteltenissen moet men het H. Oliesel ontvangen?

Ten 1. In staat van gratie. Ten 2. Met Geloof, Hoop, Liefde en Berouw. Ten 3. Men volkomene onderwerping aan Gods heiligen wil.

Wat moet men doen, na het H. Oliesel ontvangen te hebben?

Ten 1. God bedanken voor deze en al zijne weldaden. Ten 2. De ziekte en de pijnen aan God gedurig opdragen. Ten 3. Door de oefening van Geloof, Hoop, en Liefde zich met God bezig houden. Ten 4. Zich wachten van wereldsche bekommernissen, en vooral van de zonden.

Wat is het Priesterschap?

Een Sakrament, door hetwelk de Bedienaars van de H. Kerk magt en gratie ontvangen, om hun officie bekwamelijk te bedienen.

Wat is het Huwelijk?

Een Sakrament, door hetwelk man en vrouw wettiglijk verbonden wor-

den, en gratie ontvangen, om hunne kinderen tot Gods eer en glorie op te voeden.

Wat wordt er verzocht, om het Huwelijk wel te ontvangen?

Ten 1. Moet men tot dien staat geroepen zijn. Ten 2. Moet men zich christelijk gedragen, en God wel bidden, om zijnen wil te kennen. Ten 3. Moet men in staat van gratie zijn.

Wat geeft het H. Sakrament des Huwelijks?

Ten 1. Gratie, om kinderen tot Gods eer te krijgen en op te voeden. Ten 2. Boven de verbindtenis geeft het gratie, om in liefde en vrede te leven. Ten 3. Sterkte, om de lasten des Huwelijks beter te dragen.

XXII. LES.

Welk is het beste middel, om de zonden te haten en de deugden te oefenen?

Een aandachtig overdenken der uitersten van den mensch.

Hoeveel uitersten van den mensch zijn er?

Vier: de dood, het oordeel, de hel en de hemelsche glorie.

Wat is er van den dood te gelooven?

Dat niemand, die geboren is, dien kan ontgaan; daarenboven, dat hij ons overkomen kan, als men dien het minste vreest.

Wat zal ons in het uur des doods het meest benaauwen?

De zonden en Gods regtvaardig oordeel.

Wat zal ons in het uur des doods het meest vertroosten?

Gods barmhartigheid, de verdiensten van Christus en eene goede conscientie.

Wat volgt er terstond op den dood?

Het bijzonder oordeel.

Zal er dan nog een ander oordeel zijn?

Ja, een algemeen oordeel, op het einde der wereld.

Wat wordt er in het bijzonder oordeel geoordeeld?

Alleen de ziel.

En wat in het algemeen oordeel?

De ziel en het ligchaam, in de tegenwoordigheid van alle menschen
Zullen onze lichamen dan wederom verrijzen?

Ja, op den laatsten dag des oordeels.
Waar belijden wij dat?

In de 12 Artikelen des Geloofs, als
wij zeggen: VERRIJZENIS DES VLEE-
SCHES.

*Wie zal op den laatsten dag komen
oordeelen?*

Christus zelf zal komen oordeelen.

Hoe zal Christus ten oordeel komen?

Met zijn menschelijk ligchaam, zicht-
baar en met groote glorie.

*Hoe zullen de menschen in het oordeel
geplaatst worden?*

De goeden aan de rechterzijde van
Christus en de kwaden aan de lin-
kerzijde.

*Welke sententie zal Christus in het oor-
deel geven?*

De goede menschen zal Hij met groo-
te liefde tot Zich roepen, en hun
den hemel geven; maar de kwaden
zal Hij met uitnemende gramschap
van Zich in de eeuwige verdoeme-
nis jagen.

Wat zal Christus aan de goeden zeggen?

Komt, gezegenden mijns Vaders, be-

zit het rijk, dat voor u van het begin der wereld bereid is.

Welke is de meeste blijdschap des Hemels?

Het goddelijk aanschijn te aanschouwen, en in God alle goed te genieten.

Wat zullen de Zaligen nog behalve het opperste goed hebben?

Het schoone gezelschap der Engelen, de gemeenschap van alle Heiligen en de blijde gedachtenis van de altijddurende zalige eeuwigheid.

Wat zal Christus aan de kwaden zeggen?

Gaat van mij, vermaledijden, in het eeuwige vuur, dat voor den duivel en zijne engelen bereid is.

Welke zwaarigheden heeft het oordeel?

Ten 1. Dat een ieder daar te voorschijn zal moeten komen. Ten 2. Dat de Regter onbewegelijk zal zijn. Ten 3. De sententie onwederroepelijk.

Wat zullen de verdoemde zielen lijden in de Hel?

Ten 1. De onbegrijpelijk zware berooving van het goddelijke aanschijn. Ten 2. De knaging van de con-

scientie. Ten 3. Het derven van al, wat hen eenigzins zoude mogen troosten. Ten 4. Den brand van het smartelijke en onuitblusschelijke vuur. Ten 5. En bovenal de ellendige eeuwigheid.

Wat moeten wij uit dit alles leeren?

Zoo te leven, gelijk wij wenschen te sterven, en in Gods oordeel bevonden te worden.

HET 'ONZE VADER.

Onze Vader, die in de Hemelen zijt.

1. Geheiligd zij uw Naam.
2. Ons toekome uw rijk.
3. Uw wil geschiede op de aarde, als in den Hemel.
4. Geef ons heden ons dagelijksch brood.
5. En vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven onzen schuldenaren.
6. En leid ons niet in bekoring.
7. Maar verlos ons van den kwade. Amen.

HET WEES GEGROET.

Wees gegroet, Maria, vol van gratie, de Heer is met U; gebenedijd zijt Gij boven alle vrouwen, en gebenedijd is de vrucht uws ligchaams, Jesus. Heilige Maria, Moeder Gods, bid voor ons, zondaars nu en in het uur onzes doods. Amen.

HET SYMBOLUM DES GELOOFS.

1. Ik geloof in God den Vader almachtig, Schepper des Hemels en der aarde.
2. En in Jesus Christus, zijnen eenigen Zoon, onzen Heer.
3. Die ontvangen is van den H. Geest, geboren uit de Maagd Maria.
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist, gestorven en begraven.
5. Die nedergedaald is ter Helle, ten derden dage is Hij verrezen van den dood.
6. Die opgeklommen is ten Hemel, en zit aan

- de regterhand Gods, zijns Vaders almachtig.
7. Van daar zal Hij komen oordeelen de levenden en dooden.
 8. Ik geloof in den Heiligen Geest ,
 9. Eene heilige katholieke Kerk , gemeenschap der Heilige ,
 10. Vergiffenis der zonden ,
 11. Verrijzenis des vleesches ,
 12. En het eeuwig leven. Amen.

DE TIEN GEBODEN GODS.

1. Boven al bemin éénen God.
2. IJdelijk en zweer noch spot.
3. Vier de heilige dagen allegader.
4. Eer vader en moeder.
5. Met wil of met werken , sla niemand dood,
6. Doe geen overspel of onkuischheid oot.
7. Wacht u van stelen en onregtvaardig leven.
8. Gij zult geene getuigenis der valschheid geven.
9. Begeer niemands beddegenoot.
10. Noch onregtvaardig iemands goed , hetzij klein of groot.

DE VIJF GEBODEN VAN DE H. KERK.

1. Alle geboden heilige dagen zult gij vieren
2. Dan ook Mis hooren met goede manieren.
3. Geene geboden vastendagen zult gij breken.
4. Gij zult aan uwen Priester ten minste eens 's jaars uwe biecht spreken.
5. En nutten omtrent Paschen het Ligchaam des Heeren.

AKTEN VAN GELOOF, HOOP, LIEFDE EN BEROUW.

AKTE VAN GELOOF.

Ik geloof in éénen God , drievuldig in Personen , en één in wezen , looner van het goed en straffer van het kwaad. Ik geloof , dat God de Zoon voor ons allen is mensch geworden en gestorven. Deze mysteriën en al hetgene de H. Kerk mij voorhoudt om te gelooven , geloof ik vastelijk , omdat Gij , mijn God , de opperste waarheid zijt , die dit alles veropenbaard hebt.

In en voor dit Geloof wil ik leven en sterven.

AKTE VAN HOOP.

O barmhartige God ! ik hoop met een vast betrouwen , door de verdiensten van onzen Zaligmaker te bekomen het eeuwige leven en de middelen daartoe noodig , omdat Gij oneindig goed tot ons en almachtig zijt.

In deze Hoop wil ik leven en sterven.

AKTE VAN LIEFDE.

Mijn Heer en mijn God ! ik bemin U boven al uit geheel mijn hart , omdat Gij zijt het opperste goed in U zelve. Ik bemin mijnen evennaaste gelijk mij zelve om U , en wensch , dat alle menschen U beminnen.

In deze Liefde wil ik leven en sterven.

AKTE VAN BEROUW.

Mijn Heer en mijn God! hel is mij uit den grond van mijn hart leed, dat ik uwe Goddelijke Majesteit en goedheid, die ik nu bovenal bemin, door mijne zonden vergramd heb, ik haat en verzaak ze uit liefde tot U, en maak van nu af een vast voornemen van voortaan niet meer te zondigen, de occasiën te schuwen, en liever te sterven, dan U nog ooit te vergrammen.

MORGENGEBEDEN.

Ontwakende en opstaande zeg:

In den Naam des Vaders, en des Zoons, des H. Geestes. Amen.

Gebenedijd moet Gij zijn, o allerheiligste Drievuldigheid, welke mij geschapen hebt, opdat ik U uit geheel mijn hart zonde dienen, beminnen, en daardoor tot het eeuwige leven komen. Leer mij kennen, hoe dierbaar de tijd mijns levens is dien Gij mij genadiglijk vergunt, om mijne eeuwige zaligheid te bewerken; en druk diep in mijn hart deze woorden van uwen Apostel: *Wij leven niet om ons zelve maar om den Heer.*

U kledende:

Geef mij, O Heer! dat mijne kleederen, in plaats van mij hoovaardig te maken, mij mogen beschamen en vernederen.

Gewijd water nemende.

Wasch mij meer van mijne onregtvaardigheden , en reinig mij van mijne zonden.

Hierna nederknielende , stel u in Gods tegenwoordigheid , en zeg :

Kom , H. Geest ! vervul de harten van uwe geloovigen , en ontsteek in ons het vuur van uwe goddelijke liefde.

O God ! die de geloovigen onderwezen en verlicht hebt door het licht van den H. Geest, hetwelk Gij in hunne harten gestort hebt, geef ons door denzelfden eene ware wijsheid, die ons doe kennen en beminnen hetgene heilig is; opdat wij gestadig de vertroosting van dien H. Geest smakende, altijd mogen verheugd zijn door onzen Heer Jesus Christus, uwen Zoon, die met U leeft en heerscht in de eenheid van denzelfden H. Geest, God in alle eeuwigheid. Amen.

GEBED.

Wij erkennen, o God ! dat Gij onze opperste Heer en Meester zijt, dat wij geheel in uwe magt zijn, en zonder U, die ons geschapen hebt, niets kunnen uitwerken. Gij zijt het, o Heer, die ons het leven gegeven hebt, en ons in het leven onderhoudt; Gij zijt het die ons verlost en door het Doopsel tot de H. Kerk geroepen hebt; die ons na dit leven de eeuwige zaligheid bereid hebt, en ons de middelen geeft, om

tot dezelve te geraken. Wij danken U, o Heer ! voor al deze gunsten en weldaden , die wij van het begin van ons leven af ontvangen hebben, als ook voor degene , die wij nog dagelijks van uwe oneindige goedheid ontvangen. Houd niet op , o genadige God ! uwen zegen over ons uit te storten ; zend ons uwen goddelijken bijstand : verlicht ons verstand door uw goddelijk licht ; versterk onze zwakheid ; vervul onze harten met uwe liefde ; genees de bedorvenheid van onzen wil , opdat wij , overwinnende al het geweld van onze vijanden , U door een heilig gebruik van uwe gratie mogen behagen. Amen.

☩. Gewaardig U, o Heer ! ons dezen dag van alle zonden te bewaren.

☩. Ontferm U onzer , o Heer ! ontferm U onzer.

☩. Stort uwe barmhartigheid over ons uit.

☩. Gelijk wij in U gehoopt hebben.

☩. Heer , verhoor ons gebed.

☩. En laat ons geroep tot U komen.

Almogende , eeuwige God ! die ons tot het begin van dezen dag bewaard hebt , bescherm ons op dezen dag door den bijstand uwer genade , opdat wij in geene zonden vallen , maar al onze gedachten , woorden en werken door het licht uwer wijsheid tot de onderhouding uwer geboden gerigt worden : door onzen Heer Jesus Christus , uwen Zoon , die met U leeft en heerscht in de eenheid des H. Geestes , God in alle eeuwigheid. Amen.

Bid hier het Onze Vader, het Wees gegroet, de twaalf artikelen des Geloofs, de tien geboden Gods en de vijf geboden van de heilige Kerk.

Opdragt van zijne werken aan God.

Wij zijn, o Heer! tot geen ander einde in deze wereld, dan om uwen heiligen wil te volbrengen, en om U te dienen volgens den staat, in den welken uwe goddelijke voorzienigheid ons gesteld heeft. Ontvang goedgunstig, o God! de offerande, die wij U opdragen, van de werken, die ons dezen dag te doen staan. Geef ons de gratie, om ootmoediglich en getrouwelijk te volbrengen al, wat Gij van ons vereischt. En maak, dat wij in al onze gedachten, woorden en werken geen ander oogmerk hebben, dan U te behagen en uwen Naam te eeren. Amen.

De H. Maagd Maria, met alle Heiligen gewaardige Zich den Heer voor ons te bidden, opdat wij van Hem geholpen en behouden mogen worden, die leeft en heerscht in alle eeuwen. Amen.

Heilige Engelbewaarder! bestuur en bescherm mij dezen dag en al de dagen mijns levens, opdat ik, door uwe bescherming behouden zijnde, ook den Heer met u in alle eeuwigheid moge loven. Amen.

Vergun ons, Heer uwen zegen, bescherm ons van alle kwaad en leid ons tot het eeuwige leven.

Dat de zielen der geloovigen door de goddelijke barmhartigheid rusten in vrede. Amen.

Sluit uwe morgengebeden met de akten van Geloof, Hoop, Liefde en Berouw te verwekken.

AVONDGEBEDEN.

In den Naam des Vaders , en des Zoons , en des H. Geestes. Amen.

Stel u wederom in Gods tegenwoordigheid.

Ik aanbid U , o mijn God ! met allen eerbied en onderwerping , die mij uwe tegenwoordigheid inboezemt ; ik verootmoedig en verneder mij voor U , als voor den Schepper en volkomen Meester van Hemel en aarde.

DANKZEGGING.

Hoe zal ik U , o mijn God ! genoegzaam dankbaar zijn voor al de weldaden , die ik van U ontvangen heb ? Gij zijt mij van alle eeuwigheid gedachtig geweest ; Gij hebt mij uit het niet getrokken ; Gij hebt , om mij te verlossen , uw leven voor mij ten beste gegeven , en vervult mij nog dagelijks met ontelbare genaden. Ach , Heer ! wat zal ik doen tot erken-
tenis van zoo vele goedheden ? Vervoegt U met mij , o gelukzalige geesten , om den God der barmhartigheden te loven , die aan mij , onwaardigst en ondankbaarst schepsel , zonder ophouden zijne weldaden mededeelt.

Onderzoek uwe conscientie , na eerst daartoe het licht van den H. Geest gevraagd te hebben.

H. Geest ! verlicht mijn verstand door uw goddelijk licht , om wel te kennen de zonden , waaraan ik mij dezen dag heb schuldig ge-

maakt , en doe mij de boosheid daarvan inzien , om ze opregt te mogen beweenen . Amen .

Het onderzoek van uwe conscientie geëindigd hebbende , zeg met een rouwmoedig hart :

O mijn God ! hoe ongestadig ben ik voor uwe oogen ! hoe ongetrouw ben ik heden geweest aan het voornemen , hetwelk ik had gemaakt , aan de belofte , die ik U had gedaan ! hoe menigmaal heb ik U vergramd ! O God ! zoo minnelijk en zoo waardig bemind te worden , was dit dan , hetwelk Gij van mijne erkentenis te verwachten hadt , na mij bemind te hebben tot het vergieten van uw laatste bloed toe ? Geheel overdekt met schaamte , en doordrongen van droefheid bij het aanzien mijner zonden , werp ik mij voor U neder : Gij hebt beloofd , dat Gij een vermorzeld en vernederd hart niet versmaden zult ; versmaad dan het mijne niet , dat Gij voor U vernederd en ten uiterste bedroefd ziet ; uit zuivere liefde tot U verzaak ik al mijne zonden , en wil die nooit meer bedrijven ; ik wil niet alleen de zonden , maar ook de gelegenheden , die mij tot de zonden gebragt hebben , vlugten ; want , Heer ! ik heb gezworen en vastgesteld , voortaan uwe regtvaardige geboden te onderhouden . Maar wat vermag ik zonder U ? te vergeefs maak ik voornemens , als Gij die niet met uwe genade ondersteunt , en uwe gunstige hand tot het werk uwer handen niet uitsteekt . Gij dan , Heer , die mij het willen gegeven hebt , geef mij ook het volbrengen . Amen .

Om deze gratie van God te verkrijgen , bid drie maal het Onze Vader en Wees gegroet. Voeg er bij het volgende gebed tot Maria :

Onder uwe bescherming nemen wij onze toevlugt , o Heilige Moeder Gods ! verstoot onze gebeden niet in onzen nood , maar verlos ons van alle gevaren , o glorieuse en gebenedijde Maagd , onze Vrouw , onze Middelaressen , onze Voorspreekster ; verzoen ons met uwen Zoon , vertoon ons aan uwen Zoon , beveel ons aan uwen Zoon .

✠. Bid voor ons , H. Moeder Gods .

✠. Opdat wij de beloften van Christus mogen waardig worden .

✠. Gebenedijd is God in zijne Heiligen ,

✠. En heilig in al zijne werken .

Heilige Engel , aan wien ik toevertrouwd ben , heilige Josef , alle Heiligen des Hemels , bidt voor mij , beschermt mij gedurende dezen nacht , al den tijd mijns levens en in het uur van mijnen dood . Amen .

Laat ook , o Heer ! uwen zegen dalen over al mijne bloedverwanten , weldoeners , vrienden en vijanden ; bescherm mijne geestelijke en wereldlijke overheid , en geef aan de zielen in het Vagevuur de eeuwige rust . Amen

Eindig uw avondgebed met het verwekken van de akten van Geloof , Hoop , Liefde en Berouw .

En terwijl gij u ter rust begeeft , zeg nog de volgende schietgebeden :

Jesus ! Maria ! Josef !

ik geef U mijn hart , mijnen geest en mijn leven.

Jesus ! Maria ! Josef !

staat mij bij in den doodstrijd.

Jesus ! Maria ! Josef !

dat ik vreedzaam sterve in uw gezelschap.

